

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 84/04-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Mazáka prerokoval sťažnosť Ing. Ľ. H., bytom B. B., zastúpenej advokátom JUDr. M. K., B. B., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 5/97 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. Ľ. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Zvolen v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 5/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Zvolen p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 5/97 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. Ľ. H. priznáva finančné zadostúčinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Zvolen povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Zvolen je povinný uhradiť Ing. Ľ. H. trovy právneho zastúpenia 9 340 Sk (slovom deväťtisíc tristoštyridsať slovenských korún) na účet advokáta JUDr. M. K., B. B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 19. marca 2004 doručené podanie Ing. Ľ. H. (ďalej len „sťažovateľka“), bytom B. B., zastúpenej advokátom JUDr. M. K., B. B., označené ako „*Sťažnosť podľa čl. 127 z. č. 460/1992 Zb. Ústavy SR*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka namieta zbytočné prietahy v konaní Okresného súdu Zvolen (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C 5/97 proti odporcovi Slovenská poisťovňa, a. s., odštepny závod Zvolen (ďalej len „poisťovňa“), o zaplatenie 200 000 Sk.

Sťažovateľka podala žalobu v tejto veci 14. januára 1997, pričom o jej návrhu nebolo doteraz rozhodnuté [sťažnosť na prietahy v konaní podľa § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov podala 19. júna 2001 a 5. decembra 2003].

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a vydal tento nález:

„Konaním Okresného súdu vo Zvolene vedeným pod sp. zn. 10 C 5/97 bolo porušené základné právo Ing. Ľ. H., bytom B. B., zakotvené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

Okresnému súdu vo Zvolene v konaní vedenom pod sp. zn. č. k. 10 C 5/97 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ing. L. H., bytom B. B., priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 250 000,- Sk (slovom dvestopäťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd vo Zvolene povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresnému súdu vo Zvolene ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia Ing. L. H., bytom B. B., za zastupovanie v konaní pred Ústavným súdom SR, na účet advokáta JUDr. M. K... do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky 31. marca 2004 na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. II. ÚS 84/04-10 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky a predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania a predsedníčku okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadrila aj k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľky a predsedníčka okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na ústnom pojednávaní.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 20. mája 2004 (Spr. 2314/04, doručenom ústavnému súdu 25. mája 2004) okrem iného uviedla:

„... Žaloba napadla na súd 14. 1. 1997 a vec vybavovala sudkyňa M. K. Ide o žalobu na plnenie z poisťnej zmluvy a trvalé následky úrazu, ktoré konanie je náročné na posúdenie odborníkmi – znalcami.

Sudkyňa dňa 25. 3. 1998 nariadila znalecké dokazovanie, urgovala vybavenie spisu, uložila znalcovi pokutu 1. 000,- Sk za sťažovanie postupu súdu dňa 14. 8. 1998. Uznesením z 22. 1. 1999 zrušila znalecké dokazovanie znalcom MUDr. G. a nariadila znalecké

dokazovanie Martinskou fakultnou nemocnicou v Martine. Vybavenie spisu sudkyňa urgovala viackrát a až dňa 14. 10. 1999 bol doručený znalecký posudok.

Po vyjadrení k znaleckému posudku bolo uznesením z 30. 12. 1999 nariadené doplnenie znaleckého posudku o posúdenie trvalých následkov žalobkyne.

Znalecký posudok bol súdu doručený 14. 6. 2000, bol doručený účastníkom na vyjadrenie.

Pojednávanie dňa 7. 12. 2000 bolo odročené na neurčito.

Sudkyňa dňa 21. 3. 2001 predložila spis s tým, že od 1. 5. 2001 odchádza do starobného dôchodku.

Vec bola dňa 6. 6. 2001 pridelená sudkyňi JUDr. Z. N., ktorá vyzvala zástupcu žalobkyne na upresnenie petitu žaloby, vyžiadala spisy z Okresného súdu Galanta a Banská Bystrica.

Dňa 7. 1. 2002 bol spis predložený sudkyňi JUDr. M. K., ktorej boli pridelené všetky nerozhodnuté veci zo senátu 10 C. Sudkyňa na pojednávaní dňa 27. 3. 2002 vyzvala žalobkyňu na predloženie špecifikácie trvalých následkov, ktoré žalobkyňa predložila až 9. 10. 2002. Sudkyňi bol spis predložený 10. 10. 2002, vo veci nekonala a až uznesením zo dňa 16. 7. 2003 bolo nariadené znalecké dokazovanie Lekárskou fakultou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Rozhodnutím Súdnej rady SR bola sudkyňa dočasne pridelená na výkon funkcie od 1. 1. - 31. 12. 2004 na Okresný súd Veľký Krtíš.

Od 8. 3. 2004 vec vybavuje sudkyňa L. O.

Sťažnosť považujem za čiastočne opodstatnenú. Spor trvá od roku 1997, na dĺžku konania malo vplyv to, že ide o vec, kde bolo nutné vykonať znalecké dokazovanie, ktoré trvalo od jeho nariadenia 25. 3. 1998 do 14. 10. 1999, doplnenie znaleckého dokazovania od 30. 12. 1999 do 14. 6. 2000. Nebol upresnený petit žaloby po nariadení znaleckého dokazovania od 14. 6. 2001 – 18. 9. 2001, špecifikácia trvalých následkov od 27. 3. 2002 do 9. 10. 2002 a nebol vypracovaný znalecký posudok podľa uznesenia súdu zo dňa 16. 7. 2003.

Vo veci od začiatku koná štvrtá sudkyňa, jedna odišla do dôchodku, jedna bola dočasne pridelená na OS Veľký Krtíš. Na Okresnom súde vo Zvolene je vysoký nápad vecí vo všetkých agendách. Súd nebol personálne dostatočne obsadený od roku 2001, kedy odišli

do dôchodku 2 sudkyne a vyše 300 nerozhodnutých vecí sa muselo rozdeliť medzi ostatných sudcov.

K sťažnosti žalobkyne, že od nariadenia znaleckého dokazovania 16. 7. 2003 sa vo veci nekonalo uvádzam, že uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania nadobudlo právoplatnosť 17. 10. 2003. UPJŠ Košice dňa 16. 1. 2004 požiadala o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku do konca marca 2004, s čím sudkyňa súhlasila.“

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého *„Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“*, a porušenia práva upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa ktorého *„Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“*, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 10 C 5/97.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou *„odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov“* (II. ÚS 61/98), pričom *„tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nestačí, ak štátny orgán vo veci koná“* (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až *„právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“* (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 5/97 ide o žalobu o plnenie podľa poisťnej zmluvy, t. j. vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy prvostupňových súdov a ktorá nie je právne zložitá. Praktickú zložitosť veci však nemožno v takom konaní vylúčiť, pretože pri veciach uvedeného typu ide spravidla o posúdenie skutočností, ktoré si vyžadujú odborné posúdenie a vykonanie znaleckého dokazovania. Práve nariadovanie a vykonávanie znaleckého dokazovania, ktoré od 17. marca 1998 do dňa predloženia sťažnosti ústavnému súdu (19. marca 2004) nebolo ukončené, významnou mierou prispeli k celkovej dĺžke trvania konania. Predmetom konania v uvedenej veci je poisťné plnenie poisťovňou znamenajúce poskytnutie finančných prostriedkov sťažovateľke, ktoré by mohli zmierniť jej zložitú sociálnu situáciu, v ktorej sa sťažovateľka po utrpenom úraze trvalo nachádza. Okresný súd vo svojom stanovisku namietol náročnosť dokazovania v súvislosti so sporom, ktorý objektívne vplýva na celkovú dĺžku konania.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prieťahov v konaní sp. zn. 10 C 5/97, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania. Ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľky ako v zásade aktívne a súčinnosť. Sťažovateľka je v konaní pred okresným súdom zastúpená advokátom. Jej správanie preto výrazne neprispelo k doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom (s výnimkou oneskoreného predloženia špecifikácie trvalých následkov až po piatich mesiacoch od výzvy okresného súdu). Sťažovateľka uplatnila sťažnosť na prieťahy v konaní na príslušnom orgáne štátnej správy súdov, ktorý uznal, že predmetný spor „trvá už dlho“ v súvislosti s dokazovaním vo veci (Spr. 2008/01 z 25. júna 2001) a na sťažnosť doručенú 12. decembra 2003 nereagoval.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prieťahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Vec pôvodne napadla okresnému súdu 14. januára 1997. Okresný súd nariadil vo veci do mája 2004 celkovo tri pojednávania (17. marca 1998, 1. februára 2001 a 27. marca 2002), pričom vo veci koná v poradí už štvrtá zákonná sudkyňa.

Okresný súd na prvom pojednávaní 17. marca 1998 nariadil vypracovanie znaleckého posudku v lehote 30 dní znalcom MUDr. P. G. Po uložení pokuty znalcovi 14. augusta 1998, ktorému však bol spis doručený až 3. septembra 1998 (okresný súd ho doručoval od 19. mája 1998), znalec odporučil okresnému súdu 21. januára 1999, aby znalecký posudok vypracoval ústav - Martinská fakultná nemocnica. Okresný súd zrušil uznesením č. k. 10 C 5/97-40 z 22. januára 1999 svoje uznesenie o nariadení dokazovania pôvodne určeným znalcom a nariadil vykonanie znaleckého dokazovania ústavom - Martinskou fakultnou nemocnicou v lehote 30 dní.

Martinská fakultná nemocnica doručila 14. októbra 1999 znalecký posudok okresnému súdu. Po vyjadrení sťažovateľky a poisťovne o tom, že znalecký posudok nezodpovedá potrebám príslušného súdneho konania, okresný súd nariadil 30. decembra 1999 doplniť znalecké dokazovanie (posudok vypracovaný 19. mája 2000). Po vyjadreniach sťažovateľky a poisťovne k znaleckému posudku znalci Martinskej fakultnej nemocnice podali 26. septembra 2000 vyjadrenie, že odporúčajú vypracovanie znaleckého posudku ústavom mimo regiónu stredného Slovenska - Lekárskou fakultou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (ďalej len „Lekárska fakulta UPJŠ“).

Okresný súd ďalej 16. júla 2003 prijal uznesenie č. k. 10 C 5/97-242 o nariadení znaleckého dokazovania Lekárskou fakultou UPJŠ (po opakovanom doručovaní bolo potvrdenie o prevzatí spisu znaleckým ústavom doručené okresnému súdu 27. novembra 2003). Lekárska fakulta UPJŠ oznámila okresnému súdu 22. januára 2004, že posudok nebude môcť podať a vracia mu spis.

V marci 2004 bol spis pridelený ďalšej zákonnej sudkyňi.

Keďže znalecké dokazovanie tvorí základ pre rozhodnutie okresného súdu vo veci samej, opakované tolerovanie pasivity znalcov (ústavu) a nepresné stanovenie jeho úlohy pri podávaní znaleckého posudku viedlo k tomu, že ani po uplynutí obdobia v dĺžke viac ako 6 rokov [od 28. marca 1998 – (uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania) do 20. mája 2004 – (predloženie spisu ústavnému súdu)] nebol vo veci podaný znalecký posudok v súlade s vyhláškou Ministerstva financií č. 49/1964 Zb. o poistných podmienkach pre poistenie osôb v znení vyhlášky č. 56/1979 Zb. V nadväznosti na tento záver ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 5/97 bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 10 C 5/97 konal bez zbytočných prietáhov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho

domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľka požadovala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 250 000 Sk za to, že: *„je povinná trpieť stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza až do konečného rozhodnutia súdu. Sťažovateľka je vystavená psychickému tlaku a stresu čo spomaľuje jej liečbu o čom svedčí lekárske potvrdenie zo dňa 7. 6. 2000.“*

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu v konaní vo veci sp. zn. 10 C 5/97, berúc do úvahy, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinila a zohľadňujúc konkrétne okolnosti a povahu prípadu vrátane pozície sťažovateľky sprevádzanej pocitom dlhodobej neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún) za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré vznikli právnomu zástupcovi sťažovateľky advokátovi JUDr. M. K. a ktoré vyčíslil sumou 9 340 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok roku 2003, ktorá bola 13 602 Sk (pre účely

odmeny za úkony po 1. januári 2004). Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 530 Sk a po 140 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. júna 2004